

Zeszyt Nr 52
Listopad 2005 r.

Godność małżeństwa i rodziny

w Katechizmie Kościoła Katolickiego

Ks. dr Jacek Goleń

**OŚRODEK FORMACJI KATOLICKO SPOŁECZNEJ
OKRĘGU PODKARPACKIEGO**

35-064 Rzeszów Targowa 11

Skład komputerowy : Jerzy Łobos

W miesiącu listopadzie Wojewódzki Ośrodek Formacji Katolicko Społecznej był organizatorem trzeciej Konferencji tematycznie związanej z tegorocznym hasłem – „ Rodzina Bogiem silna fundamentem życia narodu i przyszłości Europy ”

Podczas wcześniejszych spotkań mieliśmy okazję zapoznać się z tematami :

- Rodzina i małżeństwo w dokumentach Soboru Watykańskiego II
- Rodzina i małżeństwo w nauczaniu Ojca Świętego Jana Pawła II

Należy tu przypomnieć również o przekazaniu uczestnikom tych spotkań wydania Zeszytów Ośrodka w których zamieszczone zostały materiały związane z hasłem roku – uzupełniające zakres naszej wiedzy .

Były to:

- Nr 4 . Jan Paweł II o rodzinie i do rodzin podczas Polskich Pielgrzymek
- Nr 6 . Nauczanie Jana Pawła o Rodzinie X. T. Borutka
- Nr 7 . Służba Życiu –frag. Adhortacji AP. Familiaris Consortio
- Nr 8 . Encyklika Evangelium vitae
- Nr 9 . Wierność małżeńska w nauczaniu Jana Pawła II
- Nr 10. Wychowanie do miłości w rodzinie x dr M.Wolicki
- Nr.11. Troska Kościoła o godność małżeństwa i rodziny – x dr J.Goleń
- Nr 12. Nauczanie Jana Pawła o Rodzinie – x dr J. Goleń
- Nr 13. Karta Praw Rodziny
- Nr 14. Społeczna funkcja rodziny jako podstawowej wspólnoty ludzkiej w świecie x.A. Bławat

Kolejnym tematem z którym zapoznał uczestników spotkania ksiądz dr Jacek Goleń to:

- Małżeństwo i rodzina w Katechizmie Kościoła Katolickiego

Ksiądz doktor zwrócił uwagę na te fragmenty katechizmu w których zawarta jest nauka Kościoła Katolickiego odnośnie Małżeństwa.

W kolejności przedstawił :

- małżeństwo jako sakrament
- IV przykazanie Dekalogu – Czcij Ojca i matkę swoją
- VI przykazanie Dekalogu – Nie cudzołóż
- IX przykazanie Dekalogu – Nie pożądaj żony bliźniego Swego

W niniejszym Zeszycie przedstawiamy:

- przedruk tych zagadnień z Kompedium Katechizmu
- fragmenty homilii Jana Pawła II z pielgrzymki 1991 r na temat IV.VI, IX przykazania.

Sakrament małżeństwa

337. Jaki jest zamysł Boga wobec mężczyzny i kobiety?

Bóg który jest Miłością i stworzył człowieka z miłości, powołał go także do miłości. Stwarzając mężczyznę i kobietę, powołał ich w małżeństwie do głębokiej wspólnoty życia i miłości, tak „, że nie są już dwoje, lecz jedno ciało” (Mt19,6). Błogosławiąc im, Bóg powiedział: „, Bądźcie płodni i rozmnażajcie się” (Rdz.1,28)

338. Dla jakiego celu Bóg ustanowił małżeństwo ?

Przymierze małżeńskie mężczyzny i kobiety zostało ustanowione przez Stwórcę i wyposażone we własne prawa. Z natury jest ono nastawione na dobro małżonków, a także na zrodzenie i wychowanie potomstwa. Przymierze małżeńskie jest według pierwotnego zamysłu Bożego nierozzerwalne, jak nam oświadcza Jezus Chrystus:„,Co Bóg złączył, tego człowiek niech nie rozdziela”. (Mt. 19)

339. W jaki sposób grzech zagraża małżeństwu ?

Z powodu pierwszego grzechu, którego skutkiem było zerwanie pierwotnej komunii mężczyzny i kobiety, danej przez Boga, związek małżeński jest często zagrożony niezgodą i niewiernością. Jednakże Bóg w swoim nieskończonym miłosierdziu nie odmawia mężczyźnie i kobiecie swej łaski, aby mogli urzeczywistniać jedność ich życia według pierwotnego zamysłu Bożego.

340. Czego naucza Stary Testament o małżeństwie ?

Bóg sprawił, że pod wpływem pedagogii Prawa i proroków, zaczęła powoli w Jego ludzie dojrzywać świadomość dotycząca jedności i nierozzerwalności małżeństwa Oblubieńcze przymierze Boga z Izraelem przygotowuje i zapowiada Przymierze nowe, zawarte przez Syna Bożego, Jezusa Chrystusa z Jego Oblubienicą, Kościołem.

341. Jaką nowość przyniósł Chrystus odnośnie do małżeństwa ?

Jezus Chrystus nie tylko przywraca pierwotny porządek zamierzony przez Boga, lecz daje łaskę do przeżywania małżeństw nowym sakramentalnym wymiarze, które jest znakiem Jego obłubieńczej miłości do Kościoła: „ Mężowie, miłujcie żony , bo i Chrystus umiłował Kościół”. (Ef. 5,25)

342. Czy małżeństwo jest obowiązkiem dla wszystkich ?

Małżeństwo nie jest obowiązkiem dla wszystkich. Bóg powołuje niektórych mężczyzn i niektóre kobiety, aby zrezygnowali z wielkiego dobra małżeństwa i szli za Panem Jezusem, wybierając życie w dziewictwie lub celibacie, troszcząc się o sprawy Pana i starając się Jemu podobać, i stali się w ten sposób wymownym znakiem absolutnego pierwszeństwa miłości Chrystusa oraz żarliwego oczekiwania Jego chwalebego przyjścia.

343. W jaki sposób celebrowane jest sakrament małżeństwa ?

Ponieważ małżeństwo czyni małżonków publicznym stanem życia w Kościele, powinno być zawierane publicznie, w ramach celebracji liturgicznej, wobec kapłana (lub upoważnionego świadka Kościoła) oraz świadków.

344. Czym jest zgoda małżeńska ?

Zgoda małżeńska jest wyrażeniem przez kobietę i mężczyznę woli wzajemnego i trwałego oddania się, w celu życia w przymierzu wiernej i płodnej miłości. Ponieważ zgoda „ stwarza małżeństwo” , jest ona nieodzowna i niezastąpiona. Aby małżeństwo było ważne, zgoda musi mieć za przedmiot prawdziwe małżeństwo, być aktem ludzkim, świadomym i wolnym, podjętym nie pod przymusem czy przemocą.

345. Czego żąda się gdy jeden z małżonków nie jest katolikiem ?

Małżeństwo mieszane (między katolikiem i niekatolikiem ochrzczonym) wymaga do swej dopuszczalności wyraźnego zezwolenia władzy kościelnej. W przypadku różnicy religii (między katolikiem i nie ochrzczonym) do ważności małżeństwa wymagana jest wyraźna dyspensa od przeszkody. W każdym przypadku istotne jest, aby małżonkowie znali i akceptowali cele oraz istotne właściwości małżeństwa, i żeby małżonek katolicki potwierdził swoje zobowiązania, znane również małżonkowi niekatolickiemu, iż zachowa swoją wiarę i zapewni chrzest oraz wychowanie katolickie dzieci.

346. Jakie są skutki sakramentu małżeństwa ?

Sakrament małżeństwa rodzi między małżonkami węzeł wieczysty i wyłączny. Zgoda, przez którą małżonkowie oddają się sobie i przyjmują wzajemnie, zostaje przypieczętowana przez samego Boga. Dlatego zawarte i dopełnione małżeństwo osób ochrzczonych nie może być nigdy rozwiązane. Ponadto sakrament ten udziela małżonkom koniecznej łaski do osiągnięcia w życiu małżeńskim świętości oraz odpowiedzialnego przyjęcia dzieci i ich wychowania.

347. Jakie są najcięższe grzechy godzące w sakr. małżeństwa ?

Są to cudzołóstwo; poligamia, ponieważ jest przeciwna równej godności i miłości małżeńskiej, która jest jedyna i wyłączna; odrzucenie płodności, które pozbawia życie małżeńskie dziecka, najwspanialszego daru małżeństwa; rozwód, który sprzeciwia się nierozzerwalności.

348. Kiedy Kościół dopuszcza fizyczną separację małżonków?

Kościół dopuszcza fizyczną separację małżonków, gdy ich wspólne życie małżeńskie z bardzo ważnych powodów staje się praktycznie niemożliwe, jakkolwiek najlepszym rozwiązaniem byłoby ich pojednanie. Jednakże jak długo, jak długo żyje współmałżonek, nie są oni wolni i nie mogą zawrzeć nowego związku, chyba że ich małżeństwo nigdy nie zaistniało, o czym może orzec kompetentna władza kościelna.

349. Jaka jest postawa Kościoła wobec rozwiedzionych zawierających ponownie małżeństwo ?

Kościół będąc wierny Chrystusowi, nie może uznać za małżeństwo, jeśli rozwiedzeni zawarli cywilnie drugi związek. „ Kto oddała swą żonę, a bierze inną, popełnia cudzołóstwo względem niej. I jeśli żona opuści swojego męża, a wyjdzie za innego, popełnia cudzołóstwo” (Mk. 10,11-12) Osoby te Kościół otacza dużą troską, zachęcając ich do życia wiary, do modlitwy, do wspomagania dzieł miłości, do chrześcijańskiego wychowania dzieci. Nie mogą one jednak otrzymać sakramentalnego rozgrzeszenia ani przystępować do komunii eucharystycznej, ani też pełnić pewnych funkcji kościelnych tak długo, jak długo trwa ta sytuacja, która obiektywnie wykracza przeciw prawu Bożemu.

350. Dlaczego rodzina chrześcijańska nazywana jest także Kościołem domowym ?

Ponieważ w rodzinie objawia się i urzeczywistnia wymiar wspólnotowy i rodzinny Kościoła jako rodziny Bożej. Każdy członek, według własnej roli, praktykuje tu kapłaństwo chrzcielne, przyczyniając się do tego, że rodzina staje się wspólnotą łaski i modlitwy, szkołą cnót ludzkich i chrześcijańskich, miejscem pierwszego głoszenia wiary dzieciom.

Czwarte przykazanie - Czcij Ojca swego i Matkę swoją.

455. Co nam nakazuje czwarte przykazanie?

Nakazuje czczyć i szanować naszych rodziców oraz tych wszystkich, którym Bóg – dla naszego dobra – udzielił swojej władzy.

456. Jaka jest natura rodziny w planie Bożym ?

Mężczyzna i kobieta połączeni małżeństwem tworzą ze swoimi dziećmi rodzinę. Bóg ustanowił rodzinę i nadał jej podstawową strukturę. Małżeństwo i rodzina są ukierunkowane na dobro małżonków, prokreację i wychowanie dzieci. Między członkami tej samej rodziny powstają związki osobowe i podstawowy zakres odpowiedzialności. W Chrystusie rodzina staje się Kościołem domowym, ponieważ jest wspólnotą wiary, nadziei i miłości.

457. Jakie miejsce zajmuje rodzina w społeczeństwie ?

Rodzina jest podstawową komórką życia społecznego i jest uprzednia wobec uznania jej przez władzę publiczną. Zasady i wartości rodzinne stanowią podstawę życia społecznego. Życie rodzinne jest wprowadzeniem do życia społecznego.

458. Jakie obowiązki ma społeczeństwo wobec rodziny ?

Spółeczeństwo ma obowiązek pomagać i wspierać instytucje małżeństwa i rodziny, zgodnie z zasadą pomocniczości. Władza cywilna ma obowiązek uznawania, ochraniać i rozwijania prawdziwej natury małżeństwa i rodziny, strzeżenia moralności publicznej, praw rodziców i wspierania dostatku domowego.

459. Jakie są obowiązki dzieci wobec rodziców ?

Dzieci są zobowiązane wobec rodziców do szacunku(miłości synowskiej), wdzięczności, uległości i posłuszeństwa, przyczyniając się w ten sposób, przez dobre relacje między braćmi i siostrami, do wzrostu harmonii i świętości całego życia rodzinnego. Dzieci dorosłe powinny okazywać rodzicom pomoc moralną i materialną w starości, w chorobie, samotności lub potrzebie.

460. Jakie są obowiązki rodziców wobec dzieci ?

Rodzice uczestniczący w Boskim ojcostwie, są pierwsi odpowiedzialni za wychowanie swoich dzieci i pierwsi za głoszenie im wiary. Mają oni obowiązek kochać i szanować swoje dzieci jako osoby ludzkie i jako dzieci Boże oraz, w miarę możliwości, zarządzać ich potrzebom materialnym i duchowym poprzez wybór stosownej szkoły, a także pomóc roztroprnymi radami w wyborze zawodu i stanu życia. W szczególności spoczywa na nich posłannictwo wychowania swych dzieci w wierze chrześcijańskiej.

461. W jaki sposób rodzice wychowują swoje dzieci w wierze chrześcijańskiej ?

Głównie przez dobry przykład, modlitwę, katechezę rodzinną i uczestnictwo w życiu kościelnym.

462. Czy więzy rodzinne są dobrem absolutnym ?

Więzy rodzinne, chociaż są ważne, nie mają charakteru absolutnego, ponieważ pierwszym powołaniem chrześcijanina jest pójście za Jezusem: „ Kto kocha ojca swego i matkę bardziej niż Mnie, nie jest Mnie godzien, I kto kocha syna lub córkę bardziej niż Mnie, nie jest Mnie godzien” (Mt. 10,37) Rodzice powinni uszanować i przyjąć z radością skierowane do któregoś z dzieci wezwanie Pana do pójścia za Nim w każdym stanie życia, także w życiu konsekrowanym lub w posłudze kapłańskiej.

463. W jaki sposób winna być wykonywana władza w różnych dziedzinach życia społecznego ?

Ci, którzy sprawują jakąś władzę, powinni sprawować ją jako służbę, szanując podstawowe prawa człowieka, słuszną hierarchię wartości, prawa obywateli, sprawiedliwość rozdzielczą i zasadę pomocniczości. Każdy w sprawowaniu władzy winien kierować się dobrem społeczności, a nie dobrem własnym, oraz winien inspirować swe decyzje prawdą o Bogu, o człowieku i o świecie.

464. Jakie są obowiązki obywateli wobec władz cywilnych. ?

Ci którzy są podporządkowani władzy, powinni uważać swych przełożonych za przedstawicieli Boga, wspierając ich lojalną współpracą w dobrym funkcjonowaniu życia publicznego i społecznego. To pociąga za sobą miłość ojczyzny i służby dla niej, prawo i obowiązek uczestniczenia w wyborach, płacenie podatków, obronę ojczyzny i prawo do konstruktywnej krytyki.

465. Kiedy obywatel może nie przestrzegać zarządzeń władz cywilnych?

Obywatel może nie przestrzegać zarządzeń władz cywilnych, gdy przepisy te są sprzeczne z wymogami ładu moralnego: „Trzeba bardziej słuchać Boga, niż ludzi”. (Dz. 5,29)

Szóste przykazanie - Nie cudzołóż

487. Jakie zadanie spoczywa na osobie ludzkiej odnośnie do swej tożsamości seksualnej ?

Bóg stworzył człowieka jako mężczyznę i kobietę, obdarzył ich taką samą godnością osobową, i wpisał w ich człowieczeństwo powołanie do miłości i wspólnoty. Każdy człowiek powinien uznać i przyjąć swoją tożsamość płciową, doceniając, jak ważne dla całej osoby jest jej różnicowanie i komplementarność.

488. Co to jest czystość ?

Czystość oznacza osiągnięcie pozytywnej integracji płciowości w osobie. Płciowość staje się osobowa i prawdziwie ludzka, gdy zostaje włączona w relację osoby do osoby. Czystość jest cnotą moralną, darem Boga, łaską, owocem działania Ducha.

489. Czego domaga się cnota czystości ?

Domaga się nabycia panowania nad sobą, które jest wyrazem ludzkiej wolności, ukierunkowanej na dawanie daru z siebie. Potrzebne jest do tego celu stałe i integralne wychowanie, które urzeczywistnia się we wszystkich etapach wzrostu i rozwoju.

490. Jakimi dysponujemy środkami, które pomagają żyć w czystości ?

Są one liczne: łaska Boża, pomoc sakramentalna, modlitwa, poznanie siebie, praktykowanie ascezy odpowiedniej do sytuacji, ćwiczenie się w cnotach moralnych, szczególnie w cnotcie umiarkowania, która zmierza do opanowania rozumem namiętności.

491. W jakim sensie wszyscy są powołani do życia w czystości ?

Wszyscy, idąc za Chrystusem, wzorem wszelkiej czystości są powołani do życia w czystości stosownie do różnych stanów swego życia : jedni, przyrzekając Bogu dziewictwo lub celibat – mogą w ten sposób łatwiej poświęcić się niepodzielnym sercem jednemu Bogu; inni, jeśli są związani małżeństwem, wezwani są do życia w czystości małżeńskiej; pozostali do praktykowania czystości we wstrzeźliwości.

492. Jakie są główne wykroczenia przeciw czystości ?

Do grzechów pozostających w głębokiej sprzeczności z czystością, każdy według natury własnego przedmiotu, należą: cudzołóstwo, masturbacja, nierząd, pornografia, prostytutka, gwałt, czyny homoseksualne. Grzechy te są wyrazem wady (grzechu głównego) nieczystości. Gdy są dokonywane na małoletnich, czyny takie stanowią poważne zagrożenie dla ich integralności fizycznej i moralnej.

493. Dlaczego szóste przykazanie, chociaż mówi „nie cudzołóż”, zakazuje wszystkich grzechów przeciwnych czystości ?

Chociaż w tekście biblijnym Dekalogu czytamy „nie będziesz cudzołożył”, Tradycja Kościoła zawsze rozważała łącznie nakazy moralne Starego i Nowego Testamentu i uważała, że szóste przykazanie obejmuje wszystkie wykroczenia przeciw czystości.

494. Jakie są zadania władz cywilnych w odniesieniu do czystości ?

Władze cywilne, ponieważ są zobowiązane szanować godność osoby ludzkiej, powinny stwarzać środowisko przyjazne dla czystości, zakazując także, stosownymi prawami, rozprzestrzenianie się wspomnianych wyżej ciężkich wykroczeń przeciw czystości, aby chronić przede wszystkim małoletnich i bardziej słabych.

495. Jakie są dobra miłości małżeńskiej, której podporządkowana jest płciowość ?

Dobrami miłości małżeńskiej, która dla ochrzczonych jest uświęcona przez sakrament małżeństwa, są: jedność, wierność, nierozzerwalność i otwarcie na płodność.

496. Jaką wartość ma akt małżeński ?

Akt małżeński ma podwójne znaczenie: jednoczące (wzajemne obdarowanie się małżonków) i prokreacyjne (otwarty na przekazywanie życia). Nikt nie ma prawa naruszać tego nierozłącznego związku, jakiego sam Bóg chciał, istniejącego między tymi dwoma znaczeniami aktu małżeńskiego, wykluczając z nich jeden lub drugi.

497. Kiedy moralnie dozwolona jest regulacja poczęć ?

Regulacja poczęć, która ukazuje jeden z aspektów odpowiedzialnego ojcostwa i macierzyństwa, jest obiektywnie zgodna z moralnością, gdy jest dokonywana przez małżonków bez interwencji z zewnątrz, nie z egoizmu, lecz z poważnych motywów i metodami zgodnymi z obiektywnymi kryteriami moralności, to jest przez okresową wstrzeźliwość i odwoływanie się do okresów niepłodnych.

498. Jakie są niemoralne środki regulacji poczęć ?

Jest wewnętrznie złe każde działanie – jak na przykład bezpośrednia sterylizacja czy antykoncepcja – które, czy to w przewidywaniu aktu małżeńskiego, podczas jego spełniania, czy w rozwoju jego naturalnych skutków, miałyby za cel lub jako środek uniemożliwienie poczęcia.

499. Dlaczego sztuczna inseminacja i sztuczne zapłodnienie są niemoralne ?

Są niemoralne, ponieważ powodują oddzielenie prokreacji od aktu, w którym dwie osoby oddają się nawzajem, wprowadzając w ten sposób panowanie techniki nad pochodzeniem i przeznaczeniem osoby ludzkiej. Ponadto inseminacja i zapłodnienie heterologiczne poprzez techniki, które wprowadzają osobę z zewnątrz do pary małżeńskiej, łamią prawo dziecka do urodzenia się z ojca i matki, których zna i którzy są połączeni węzłem małżeńskim, oraz pozostają w sprzeczności z wyłącznym prawem małżonków do stania się ojcem i matką wyłącznie dzięki sobie.

500. Jak należy patrzeć na dziecko ?

Dziecko jest darem Boga, darem większym niż małżeństwo. Dziecko nie może być uważane za przedmiot własności („dziecko chciane za wszelką cenę”) Istnieje natomiast prawo dziecka, by być owocem właściwego aktu miłości małżeńskiej swoich rodziców i jako osoba do chwili swego poczęcia mieć również prawo do szacunku.

5001. Co mogą czynić małżonkowie, kiedy nie mają dzieci ?

Małżonkowie, którzy po wyczerpaniu dozwolonych środków medycznych cierpią na bezpłodność, mogą dać dowód swej wielkoduszności, adoptując opuszczone dzieci lub pełniąc trudne posługi na rzecz innych

5002. Jakie są wykroczenia przeciw godności małżeństwa ?

Są to: cudzołóstwo, rozwód, poligamia, kazirodztwo, wolne związki(współżycie, konkubinat), akty seksualne przed lub poza małżeństwem

dziewiąte przykazanie - Nie pożądaj żony bliźniego twego

527. Czego żąda dziewiąte przykazanie ?

Dziewiąte przykazanie domaga się przewycięzania pożądliwości cielesnej w myślach i pragnieniach. Walka z pożądliwością cielesną prowadzi przez oczyszczenie serca i praktykowania cnoty umiarkowania

528. Czego zakazuje dziewiąte przykazanie ?

Dziewiąte przykazanie zakazuje kultuwowania myśli i pragnień związanych z czynami zakazanymi przez szóste przykazanie.

529. Jak osiągnąć czystość serca ?

Ochrzczony, za pomocą łaski Bożej i walcząc z nieuporządkowanymi pragnieniami, osiąga czystość serca przez cnotę i dar czystości, czystość intencji, czystość spojrzenia zewnętrznego i wewnętrznego, czuwanie nad uczuciami i wyobraźnią, modlitwę.

530. Jakie są inne wymagania czystości ?

Czystość domaga się wstydlivosti. Wstydlivosc chroni intymność osoby i związana jest z czystością, świadczy o jej czujności. Kieruje ona spojrzeniami i gestami, które odpowiadają godności osób i godności ich zjednoczenia. Wyzwala z szerzącego się erotyzmu i usuwa wszystko to, co sprzyja nieprzyzwoitej ciekawości. Domaga się także oczyszczenia klimatu społecznego przez nieustanną walkę z permissywizmem obyczajów, który opiera się na błędnej koncepcji wolności ludzkiej.

**Fragmety homilii Ojca Świętego Jana Pawła II dotyczące czwartego przykazania
Kielce, 3 czerwca 1991**

"Czcij ojca i matkę" - powiada czwarte przykazanie Boże. Ale żeby dzieci mogły czcić swoich rodziców, muszą być uważane i przyjmowane jako dar Boga. Tak, każde dziecko jest darem Boga. Dar to trudno niekiedy do przyjęcia, ale zawsze dar bezcenny.

Trzeba najpierw zmienić stosunek do dziecka poczętego. Nawet jeśli pojawiło się ono nieoczekiwanie - mówi się tak: "nieoczekiwanie" - nigdy nie jest intruzem ani agresorem. Jest ludzką osobą, zatem ma prawo do tego, aby rodzice nie skąpili mu daru z samych siebie, choćby wymagało to od nich szczególnego poświęcenia.

Świat zmieniłby się w koszmar, gdyby małżonkowie znajdujący się w trudnościach materialnych widzieli w swoim poczętym dziecku tylko ciężar i zagrożenie dla swojej stabilizacji; gdyby z kolei małżonkowie dobrze sytuowani widzieli w dziecku niepotrzebny a kosztowny dodatek życiowy. Znaczyłyby to bowiem, że miłość już się nie liczy w ludzkim życiu.

Znaczyłyby to, że zupełnie zapomniana została wielka godność człowieka, jego prawdziwe powołanie i jego ostateczne przeznaczenie.

Podstawą prawdziwej miłości do dziecka jest autentyczna miłość między małżonkami, zaś podstawą miłości zarówno małżeńskiej, jak rodzicielskiej jest oparcie w Bogu, właśnie to Boże ojcostwo.

Kiedy małżonkowie starają się o to, ażeby samych siebie składać sobie wzajemnie w darze, kształtują w sobie w ten sposób prawidłowe postawy rodzicielskie. Przecież w wychowaniu dziecka chodzi nie tylko o to, żeby się dla niego poświęcać. Chodzi o to, żeby się poświęcać w sposób mądry - tak, aby wychować je do prawdziwej miłości. Do prawdziwej miłości wychowuje się także wymagając, ale tylko miłując można wymagać. Można wymagać, wymagając od siebie. Dlatego też ze względu na dobro przyszłego pokolenia ważne jest, aby małżonkowie utrwalali, uszlachetniali i pogłębiali swoją wzajemną miłość. Wtedy również ich dzieci będą w stanie założyć kiedyś prawdziwie chrześcijańskie rodziny i będą umiały kochać swoich rodziców.

Ta moja pielgrzymka do Ojczyzny - czwarta z kolei - idzie po śladach Dekalogu. I oto rozważanie Bożych słów, stanowiących nienaruszalny ład ludzkiej moralności, prowadzi nas na każdym etapie do głębszego zrozumienia tajemnicy Jezusa Chrystusa - czyli istotnej rzeczywistości chrześcijaństwa, naszej wiary i życia z wiary, czyli naszej moralności. Chciałbym tu zapytać tych wszystkich, którzy za tę moralność małżeńską, rodzinną mają odpowiedzialność, tych wszystkich: czy wolno lekkomyślnie narażać polskie rodziny na dalsze zniszczenie?

Nie można tutaj mówić o wolności człowieka, bo to jest wolność, która zniewala. Tak, trzeba wychowania do wolności, trzeba dojrzałej wolności. Tylko na takiej może się opierać społeczeństwo, naród, wszystkie dziedziny jego życia, ale nie można stwarzać fikcji wolności, która rzekomo człowieka wyzwala, a właściwie go zniewala i znieprawia. Z tego trzeba zrobić rachunek sumienia u progu III Rzeczypospolitej!

"Oto matka moja i moi bracia".

Może dlatego mówię tak, jak mówię, ponieważ to jest moja matka, ta ziemia! To jest moja matka, ta Ojczyzna! To są moi bracia i siostry! I zrozumcie, wy wszyscy, którzy lekkomyślnie podchodzicie do tych spraw, zrozumcie, że te sprawy nie mogą mnie nie obchodzić, nie mogą mnie nie boleć! Was też powinny boleć! Łatwo jest zniszczyć, trudniej odbudować. Zbyt długo niszczone! Trzeba intensywnie odbudowywać! Nie można dalej lekkomyślnie niszczyć!

"Oto matka moja i moi bracia".

Tak. Ziemia polska naznaczona jest w sposób szczególny obecnością Matki Chrystusa. Ona jest pierwszą wśród pełniących wolę Ojca - właśnie jako Matka Syna Bożego.

**Fragmenty homilii Ojca Świętego Jana Pawła II dotyczące szóstego przykazania
Łomża 4 czerwca 1991**

Co stało się z przykazaniem: "Nie cudzołóż" w naszym polskim życiu? Czy małżonkom naprawdę zależy na tym, ażeby ich dzieci rodziły się z czystych rodziców? Czy nosimy w sobie poczucie, że ciało ludzkie jest wezwane do zmartwychwstania i że winniśmy troszczyć się o zachowanie jego godności? Czy potrafimy sobie uświadomić, że ludzka płciowość jest dowodem niesłychanego wręcz zaufania, jakie Bóg okazuje człowiekowi, mężczyźnie i kobiecie, i czy staramy się tego Bożego zaufania nie zawieść? Czy pamiętamy o tym, że każdy człowiek jest osobą i że nie wolno drugiego człowieka sprowadzać do roli przedmiotu, który z pożądlivością można oglądać lub którego się po prostu używa? Czy narzeczeni budują swoją przyszłą jedność małżeńską, tak jak się to robić powinno, to znaczy zaczynając od budowania jedności ducha? Czy małżonkowie pracują nad pogłębieniem swojej małżeńskiej jedności - pomimo całego trudu, a także obiektywnych trudności, jakie niesie z sobą życie, pomimo różnych ułomności, jakimi oboje są obciążeni? Czy pamiętają o tym, że w momencie ich ślubu przed ołtarzem sam Chrystus zobowiązał się być z nimi zawsze, być ich światłem i mocą? Czy małżonkom naprawdę zależy na tym, aby ta Boska obecność Chrystusa napełniała ich życie małżeńskie i rodzinne? Pytania te stawiam przed Bogiem, stawiam je wszystkim rodzinom katolickim, wszystkim małżonkom, wszystkim rodzicom w całej Polsce!...

Chrystus Dobry Pasterz staje pomiędzy mężczyzną a kobietą w tym wielkim sakramencie, przez który stają się oni mężem i żoną, a z kolei rodzicami swych dzieci: ojcem i matką.

Ten, który uczy: "Nie cudzołóż", jest Dobrym Pasterzem, Pasterzem ludzkiej miłości, którą chce uczynić piękną, trwałą, wierną, nierozzerwalną. Jeśli ślubujecie sobie wzajemnie, "iż cię nie opuszczę aż do śmierci", to On, Dobry Pasterz, staje się w sakramencie najwyższym poręczycielem tych waszych ślubów. Sakrament jest źródłem moralnej mocy dla człowieka, dla mężczyzny i kobiety, aby oboje sprostali swym ślubom. Aby przezwyciężyli słabości i pokusy. Aby nie dali się uwieść żadnej modzie. Trzeba tylko wytrwale współpracować z łaską sakramentu małżeństwa. Trzeba tę łaskę stale odnawiać!

Oby całe nasze społeczeństwo uwolniło się od tego złudzenia wolności, wolnej miłości, którą usiłuje się przesłonić rzeczywistość cudzołóstwa i rozwiązłości. Zbyt dużo kosztuje ta ułuda. Zbyt wiele dzieci, które muszą tracić zaufanie do rodziców, a tak obsuwa się ten nieodzowny grunt, na którym sami mają budować swą przyszłość i przyszłość społeczeństwa. I niszczy owa zdrowa tkanka obcowañ i układów międzyludzkich.

Dobry Pasterzu! Co mamy czynić, aby ten proces narastający poprzez całe lata zatrzymał się i odwrócił? Co mamy czynić, aby słowo Bożego przykazania i głos chrześcijańskiego sumienia nie był dalej zagłuszany, wyrywany, wydziobywany przez drapieżne ptaki? Co mamy czynić, aby ten głos trafiał na glebę podatną?

Co mamy czynić? Matko z Kany Galilejskiej, Ty, którą dziś wypada nam ukoronować w Twoim wizerunku z łomżyńskiej katedry, Ty powiedziałaś: "Cokolwiek wam rzecze On, mój Syn, Siewca i Pasterz, to czyńcie" (por. [J 2,5](#)).

Matko Chrystusowa! Matko nasza! Matko nasza! Niestrudzenie powtarzaj nam Twe słowa z Kany: "To czyńcie".

Tak. On jeden "ma słowa życia wiecznego" (por. [J 6,68](#)).

Fragmenty homilii Ojca Świętego Jana Pawła II dotyczące dziewiątego przykazania Włocławek 7 czerwca 1991

Idąc za przykazaniami Dekalogu, które wytyczają program mojego pielgrzymowania tym razem, należy tutaj przywołać na pamięć przykazanie dziewiąte: "Nie pożądaj żony bliźniego twego". Nie tylko "nie cudzołóż", ale też "nie pożądaj". Nie daj się uwikłać wszystkim tym siłom pożądania, które drzemią w tobie jako "zarzewie grzechu". Nie daj się opanować "człowiekowi cielesnemu" (por. [1 Kor 3,3](#)). "Jeżeli będziecie żyli wedle ciała - pisze Apostoł - czeka was śmierć" ([Rz 8,13](#)).

Ciało samo nie ma innej perspektywy - tylko duch ją ma. "Jeżeli zaś przy pomocy Ducha uśmiercać będziecie popędy ciała - będziecie żyli" ([Rz 8,13](#)). A siły ducha są w człowieku. I działa też w sercach ludzkich miłość, która jest z Ducha Świętego.

A zatem - podjął to, co każdy z nas ma w sobie z ducha i z Ducha Świętego. Nie dać się też uwikłać całej tej cywilizacji pożądania i użycia, która panoszy się wśród nas i nadaje sobie nazwę europejskości, panoszy się wśród nas, korzystając z różnych środków przekazu i uwodzenia. Czy jest to cywilizacja - czy raczej antycywilizacja? Kultura - czy raczej antykultura? Tu trzeba wrócić do elementarnych rozróżnień. Przecież kulturą jest to, co czyni człowieka bardziej człowiekiem. Nie to, co tylko "zużywa" jego człowieczeństwo.

U początku jest Bóg - jest Ojciec, który stwarzając człowieka na swój obraz i podobieństwo, czyni go wrażliwym na działanie Ducha: Ducha Prawdy, Dobra i Piękną. To są przecież te odwieczne wymiary wszelkiej kultury i każdej z ludzkich kultur. Także i naszej, polskiej - tej, która stanowi o nas poprzez stulecia naszych dziejów...

Wraz z wszystkimi przeto, którzy przeszli przez tę nadwiślańską ziemię, wraz z księdzem Jerzym, który nieopodal stąd znalazł męczeńską śmierć na wiślanym spiętrzeniu, zginam moje kolana przed Ojcem i proszę o "wzmocnienie siły człowieka wewnętrznego", proszę o wzmocnienie siły człowieka wewnętrznego dla wszystkich synów i córek mojej Ojczyzny u progu czasów, które nadeszły - i które idą.

"Jezu cichy i pokornego serca, uczyni serce moje według serca Twego". Tak może mówić człowiek do Boga, który stał się człowiekiem, który jako człowiek nosi całą pełnię Bóstwa i całą niezmierną głębię tajemnicy powołania człowieka w Bogu, w tym właśnie ludzkim sercu. Nosi też w tym ludzkim sercu, na końcu przebitym włócznią, całą tajemnicę ceny, wartości, jaką ma człowiek, całą tajemnicę Odkupienia.

A cóż to jest odkupienie, jak nie przywrócenie wartości. Nie jest przywracaniem wartości człowiekowi spychanie go do tego wszystkiego, co zmysłowe, do tych wszystkich rodzajów pożądania, do tych wszystkich ułatwień w dziedzinie zmysłów, w dziedzinie życia seksualnego, w dziedzinie używania. Nie jest dźwiganiem człowieka, nie jest miarą kultury, nie jest miarą europejskości, na którą tak często powołują się niektórzy rzecznicy naszego "wejścia do Europy"...

Tak, oczywiście, Europa to są także dzieje wielkich kryzysów, dzieje kryzysu europejskiego, który ma wiele korzeni, który trwa i rozwija się, i w naszych czasach ma także swój dalszy ciąg, w tym stuleciu niestety tragiczny dalszy ciąg. To przecież w tym stuleciu stworzono światopogląd, w imię którego człowiek może odbierać życie drugiemu człowiekowi dlatego, że jest innej rasy, ponieważ należy do takiej grupy etnicznej, ponieważ jest Żydem, ponieważ jest Cyganem, ponieważ jest Polakiem. Rasa panów i rasa niewolników. A potem znowu mit klasy. To wszystko jest także dziedzictwo europejskie, ale z tego się mamy wyzwalać! Europa potrzebuje odkupienia!...

Wraz z wszystkimi, którzy przeszli przez tę nadwiślańską ziemię, wraz z księdzem Jerzym, zginam moje kolana przed Ojcem: proszę o "wzmocnienie siły człowieka wewnętrznego", błagam o wzmocnienie.

Niech zatem przez Jej macierzyńską obecność odnowi się pośród nas świadomość Boskiego Ojcostwa. Niech się odrodzi pokolenie braci i siostr Syna Bożego – Syna Maryi...

Niech się odrodzi w Bogu ludzkie ojcostwo i polska rodzina i ludzkie macierzyństwo, niech się odrodzi rodzina, szczególne miejsce Przymierz Boga z ludźmi. Imię jego: Kościół domowy.